

Florence Hartmann, *Mir i kazna, tajni ratovi međunarodne politike i pravosuđa*. Sarajevo: Buybook, 2007, 209 str.

Florence Hartmann je od oktobra 2000. do oktobra 2006. godine radila na poslovima glasnogovornice i savjetnice za Balkan tužitelja Međunarodnog kaznenog suda za bivšu Jugoslaviju (ICTY) i zbog toga je izravan svjedok brojnih događaja vezanih ne samo za rad toga suda. Njen tekst pruža vrlo dobar uvid u zakulisne igre, planove i spletke međunarodnih aktera u i oko Tribunala. Knjiga nije podigla naročitu medijsku pažnju. Proziva na odgovornost predstavnike velikih sila.

Hartmannova će nas uvjeriti u to da se ova institucija grčevito borila kako bi održala nezavisnost pravde od političkih vlasti i moćnika. ICTY je uspostavljen Rezolucijom 808 VS OUN-a od 22. 2. 1993. godine, a Rezolucija 827 od 27. 5. 1993. godine obavezuje članice na punu saradnju. Statutom je osigurana neovisnost Tribunala. Stiče se dojam da je stvoreno gotovo idealno sudište. Međutim, de facto stvari nisu onakve kakve se prikazuju na papiru. Sud je 1994. godine mogao otpočeti s radom zahvaljujući donacijama Pakistana i Malezije u iznosu od 3 milijuna USD. Skromna, ali strateška mjesta u Tribunalu zauzimaju pravnici, obavještajci i vojni analitičari koji prije svega služe svojoj Vladi, deset od sedamnaest odgovornih mjesta u Istražnom odjelu – tvrdi autorica zauzimaju građani Australije, Novog Zelanda i Velike Britanije. Hartmannova dalje otkriva da se Britanci i Amerikanci stavljaju na raspolaganje sudu u Haagu, ali mu (vjerovatno zbog gorkih iskustava u procesima suđenja nacistima u Nirnbergu), predaju samo one dokumente koje žele, manipulirajući tako Tribunalom. Naime, ne predaju se cijele, potpune i provjerene informacije, prikupljane tokom čitavog rata, pod izlikom da su dokumenti povjerljivi. Tajnost se skida samo s onih dokumenata koji idu na ruku sadašnjoj i budućoj političkoj koncepciji Velikih sila. Zbog mogućnosti da se od “svjedoka postane optuženik” Velike sile ograničavaju svjedočenja svojih vojnika i diplomata.

Može se reći da je ova knjiga svojevrsni nastavak autoričina djela pod naslovom “Milošević: dijagonala luđaka”. Obje su prevedene s francuskog jezika. Veliki dio knjige ukazuje na zakulisne radnje u tužbi Tužiteljstva protiv Slobodana Miloševića, prvog predsjednika jedne države kojem je sudilo međunarodno pravosuđe. Milošević će predmet pod nazivom IT – 02 – 54 postati svojevrsna utrka s vremenom.

Za ovaj i mnoge druge predmete od ključne bi važnosti bili zapisnici Vrhovnog saveta odbrane Jugoslavije (VSOJ). Budući da službeni Beograd nije predao zapisnike svih zatraženih sjednica, Tužiteljstvo se moralo zadovoljiti službenim izvještajima u kojima ponekad nedostaju stranice.

Za Međunarodno pravo i moguću pravdu važno je stvaranje stalnog Međunarodnog kaznenog suda (ICC), iz jula 1998. godine potpisivanjem Rimskog statuta od strane 190 država među kojima nema Kine, Iraka, Izraela, Katara i Jemena. SAD su potpisale sporazum u decembru 2000. godine, ali je već u novembru 2001. godine Kongres usvojio odluke po kojima se američkoj Vladi zabranjuje svaka suradnja s ICC. Uporedo s početkom rada ICC-a, u julu 2002. godine maha uzima kampanja protiv međunarodnog pravosuđa, ignoriraju se zahtjevi za pristup pojedinim spisima kako bi se brže okončala istraga, Tužiteljstvu u Haagu se uskraćuje finansijska podrška, del Ponte je kroz medije na ex Yu prostorima od svojih saradnika optuživana za svo zlo koje se dešava u ICTY-u, itd. Ranije su se (27. 11. 2001.) del Ponte i Jorda morali obavezati pred VS OUN-a da će sa 2010. godinom zaključiti sve postupke ICTY-a.

Kada se rezimira rad Tribunala smještenog u Haagu brojke govore slijedeće: u 13 godina suđeno je ili se sudi 146 osoba, od kojih je petero oslobođeno optužbe, četrnaestero je predano nacionalnim sudovima, jedanaestero ih je umrlo za vrijeme ili prije procesa, za dvadeset i pet osoba je određeno povlačenje progona. Od pedesetak osumnjičenih osoba za koje je Tužiteljstvo smatralo nužnim da im se sudi pred ICTY-em, samo ih je dvadesetak kazneno progonojeno. Jedanaest osoba još čeka postupak. Četiri osobe su još u bijegu.

U ratovima vođenim na prostoru bivše Jugoslavije mnogi su okrvarili ruke – “na ovaj ili onaj način” a da za mnoge stvari nije nitko ili je samo netko djelimično i nedovoljno odgovarao. Tako je i autorica morala priznati: *Unatoč stvarnim uspjesima i ostvarenjima znatnog dijela svoje misije, Međunarodni kazneni sudovi (ICT) ostavljaju utisak nedovršene misije...Stalni Međunarodni kazneni sud (ICC), ozbiljno sputan činjenicom da ga ne priznaje većina zemalja, među kojima neke najmoćnije na našoj planeti, danas izaziva onoliko razočaranja i sumnji koliko je nekada budio nadanja.* ■

Edin Omerčić